

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Medvlla Theologica

Ex Sacris Scriptvris, Conciliorvm Pontificvmqve Decretis, Et Sanctorvm Patrvm Ac Doctorum Placitis Expressa ; In qua, quidquid tum ad fidei mysteria sanè ac rectè intelligenda, & ab erroribus quibusvis secernenda, tum ad sacramenta debitè conficienda & ministranda, tum ad actiones humanas iuxta ...

Abelly, Louis

Coloniæ Agrippinæ, 1658

Capvt I. De necessitate gratiæ diuinæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38954

CAPVT I.

De necessitate gratia diuina.

SECTIO I.

Quid nomine gratia intelligatur.

Gratia nomen, si illius etymologiam spectemus, significat id, quod datur gratis seu ex pura beneuolentia, vt docet S. Isidorus lib. 7. cap. 3. etymologiarum; si autem illius communem acceptionem attendamus, duobus præsertim modis inueniemus, nomen illud gratia apud sanctos Patres sumi, vt alias acceptiones minus proprias, & à nostro instituto alienas omitteremus.

Primo latè, pro quocunque dono gratuito diuinitus collato; quo sensu creatio, conseruatio, &c. potest diuina gratia nomine appellari, vnde sanct. Hier. epist. 39. ad Cyprianum dixit *Gratiam Dei esse; quod creatus sit homo;* & in 6. Synodo gener. Act. 11. in epist. Sophronij dicuntur Angeli esse ex gratia Dei immortales, quia scilicet immortalitatem, sicut & alia dona naturalia ex gratuito Dei beneplacito acceperunt.

Secundo strictè & magis propriè, pro solis illis donis supernaturalibus, quæ intuitu meritorum Christi Domini nobis conferuntur, quæ quidem magis propriè, nomine gratia nuncupantur; tum quia, vt habetur in epist. Patrum Africanorum ad Innocentium Papam (quæ est 95. inter Augustinianas) Apost. gratiam non nisi in ea significatione sumere solet; tum etiam quia beneficia, quæ indignis & immerentibus conferuntur, gratia nomen longe potiori iure merentur; talia autem sunt beneficia nobis per Christi meritum collata.

Gratia

Gratia verò modo illo posteriori sumpta multipliciter diuiditur; 1. in gratiam gratis datam, & gratiam gratum facientem.

Gratia gratis data ea est (vt docet S. Thom. 1. 2. q. 111.) per quam vnus homo operatur alteri, ad hoc quod ad Deum redueatur, seu (quod idem est) quæ primò & per se refertur ad salutem alterius; & huius gratiæ nouæ species ab Apost. enumerantur 1. Cor. 12. his verbis, *per Spiritum datur sermo sapientiæ: alij autem sermo scientiæ secundum eundem Spiritum: alteri fides in eodem Spiritu: alij gratia sanitarum in vno Spiritu: alij operatio virtutum, alij prophetia, alij discretio spirituum, alij genera linguarum, alij interpretatio sermonum;* quæ omnia fusè à S. Doctore explicantur 4. vbi & obseruat, quasdam ex illis gratijs dari ad perfectam & accuratam mysteriorum cognitionem, quæ necessaria est ad alios erudiendos, qualis est gratia scientiæ & scientiæ, non quidem acquisitæ sed infusæ & supernaturalis; gratia item fidei, non quidem prout significat ipsam fidei virtutem, sed prout denotat excellentem quandam & eminentem ipsius fidei certitudinem, qua homo aliquis efficitur idoneus ad instruendos & confirmandos alios, vel etiam ad hæreticos conuincendos circa mytheria religionis.

Alias verò dari ad expositionem & explicationem earum rerum, quæ alijs ad salutem necessariæ sunt, talis est gratia linguarum, & interpretatio sermonum.

Alias deniq; ad efficaciter persuadendum ea, quæ exposita & explicata sunt, & ad hunc finem conceditur donum Prophetiæ, discretio spirituum, & virtus miraculorum siue ad restituendam corporis valetudinem, & sic dicitur gratia sanitarum; siue ad alia miracula exterius facienda, & vocatur operatio virtutum.

Quamuis autem omnis & quæcunque gratia sit gratia gratis data, vt eius nomen sonat, ac proinde nomen illud gratia gratis data sit nomen genericum, quod omnibus gratiæ speciebus conuenit; hæc tamen gratiæ species de qua nunc agimus, communiter gratia gratis data vocatur.

quia fo
ri, c. g
tribuit

Est p
propria
tatem
vnde S
multos
ne in n
33. qua
peccato
facere,
Domin

Grat
hoc tra
mò dir
stificat
hæclon
loco ci
bus, ac
gratum
excell

simplic
tualen

Gra
qualit
in nob
tiæ me
super e
manso
Deo, p
etenim
cantes
Deus
eamq;
vocat
q
sit in

quia solet ignobiliori speciei nomen generis appropriari, e. g. nomen genericum animalis communiter brutis tribuitur

Est porro hic obseruandum hanc gratiam, cum non ad propriam sanctificationem, sed tantum ad aliorum utilitatem concedatur, æquè peccatoribus ac iustis tribui; vnde S. Matth. 7. Christus Dominus dicit, in die iudicij multos impios, & reprobos sibi dicturos, Domine, nonne in nomine tuo prophetauimus? &c. & S. Aug. lib. 33. quæstionum qu. 79. dicit, posse aliquem non modò peccatorem, sed etiã infidelem prophetare, miracula facere, dzmones expellere, in honorem nominis Christi Domini.

Gratia autem gratum faciens (de qua potissimùm in hoc tractatu agendum nobis erit) ea est, quæ per se primò dirigitur, & ordinatur ad hominem, in quo est, sanctificandum, & amabilem ac gratum Deo reddendum: & hæc longè dignior est quam gratia gratis data; vnde A. post. loco cit. explicatis varijs istius gratiæ gratis datæ generibus, ad meliora æmulanda charismata, hoc est ad gratiam gratum facientem optandam, hortatur; ideoque propter excellentiam ac dignitatem sibi propriam, absolute & simpliciter gratia dicitur, & subdiuiditur in gratiam habituales, & gratiam actualem.

Gratia habitualis est ea, quæ per modum habitus seu qualitatis permanentis diuinitus infunditur, existitque in nobis, licet actu non operemur; huius habitualis gratiæ mentio fit in varijs scripturæ locis, vt Il. 11. *Requiesce super eum Spiritus Domini*: S. Ioan. 14. *Ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus*: 1. S. Ioan. 3. *Qui natus est ex Deo, peccatum non facit: quoniam semen ipsius in eo manet*: etenim (requiescere & manere) sunt voces significantes habituales & durabilem existentiam, qua Deus in anima iusti maneat per aliquod donum speciale eamque inhabitet: & S. Aug. epist. 85. gratiam illam vocat interioris hominis pulchritudinem, eamque asserit in paruulis quoque post baptismum remanere; & S.

& sanct. Cyr. Alexand. lib. 4. in Isaiam orat. 2. eandem gratiam dicit esse ornatum animæ, illique insidere ac inhzere.

Gratia autem actualis ea est, quæ tribuitur per modum actus, seu operationis transeuntis, consistitque in primis motibus intellectus, & voluntatis, quos Deus in nobis excitat, illisque nos adiuvat vel ad bonum liberè profectum, vel ad malum fugiendum & de hac plenè nobis in sequentibus agendum erit.

SECTIO II.

Quinam fuerint errores Pelagianorum circa gratiæ necessitatem.

VT catholica fidei veritas circa diuinæ gratiæ necessitatem clariùs effulgeat, discutiendum nobis est, quinam errores olim illi aduersati fuerint: cumque inter alios hæreticos gratia diuinæ infensos, Pelagianos primas olim partes tenuerint, de illorum erroribus hic nobis agendum est, de quibus quidem quoniam non leuis hodie inter Theologos controuersa est, nullum ad eiusmodi errores dignoscendos, certius ac facilius medium adhibere posse existimauimus, quàm si sedulo inuestigemus, & attentè consideremus, quid in illis hæreticis Ecclesia tanquam erroneum reprobauerit; id est, quid Conc. quid Pontifices summi, de Pelagij & asseclarum eius dogmatibus pronunciauerint; quid in eorum dictis, aut scriptis condemnauerint: & quas veritates erroribus illorum oppositas fide credendas definierint. Cùm enim fidei catholica veritas, sola diuina autoritate constet non argutijs, aut disceptationibus eruenda est, sed ex fontibus ijs liquidò haurienda, per quos ad illam nos Deus voluit deriuari.

Vt igitur ordine aliquo procedamus, obseruandum est, Pelagij eiusque asseclarum errores, in quatuor præsertim Conc. Carthag. Mileu. Carthag. altero, & Araul.

2. prof.
Pontifici
condem
latim,
Ac in
litana:
Pelagij
verbis i
errorib
ac præf
di fuse
serabile

Quid
fri

CV
Cab
ru
lagium
porum
rebus o
cretum
si erro
mate fe
Synodi
anas oc
hæc illi
atur au
his ver
Dei gra
niq, n
implere

2. pro

proscriptos fuisse, & à quatuor potissimum summis Pontificibus, Innocentio, Zosimo, Cœlestino, & Gelasio condemnatos & anathemate percussos: de quibus sigillatim, ac breuiter nobis agendum est.

Ac in primis nullam hic facimus mentionem Diospolitanz Synodi, quæ ante quatuor præfata Conc. contra Pelagiũ coacta est, huic enim ipse Pelag. fictis & simularis verbis illudit, in eaque occultatis potius, quàm eiuratis erroribus absolutus est, vt testatur S. Aug. varijs in locis, ac præsertim in libro de gestis Pelagij, vbi acta illius Synodi fusè refert: vnde S. Hier. epist. 79. hanc Synodum, miserabilem vocat.

§ 1.

Quid de Pelagianorum erroribus cõsuerint Africana Concilia, Carthaginense ac Meletitanum.

Cum igitur ea, quæ Diospoli facta fuerant in Africam ab Orosio presbytero relata fuissent, simulq; Gallorum quorundam Episcoporum litteræ aduersus Pelagium ab eodem fuissent exhibitæ; Conc. 67. Episcoporum Carthagine coactum est anno Christi 416. in quo rebus omnibus diligentius examinatis, & perspectis, decretum est, Pelagium, eiusque discipulum Cælestium (nisi errores suos palam, & ex animo eiurarent) anathemate feriendos esse; vt patet ex epist. Episcoporum ipsius Synodi ad Innocentium Papam, quæ est inter Augustinianas 90 In qua quidem epist. postquam dixerunt: *Se ideo hæc illi intimare, vt statutis suis etiam Apostolica sedis adhibeatur autoritas: ipsius Pelagij eiusque assecularum hæresim his verbis exponunt. Isti (Pelagiani scilicet) asserunt, in eo Dei gratiam deputandam, quod talens hominis insituit, creaturæ naturam, quæ per propriam voluntatem legem Dei possit implere, &c. Eandem quoque legem ad gratiam pertinere, quod*

illam

illam Deus in adiutorium hominibus dedit. Illam verò gratiam qua Christiani sumus, volunt omnino cognoscere, &c. Hominibus persuadere non cessant, ad operandam perficiendamque iustitiam, & Dei mandata complenda, solam sibi humanam sufficere posse naturam, &c.

Eodem anno in Africa congregatum est Conc. Milevitanum cui interfuit S. August. cum 60. alijs Episcopis, in quo ad eundem Innocentium Papam ipse sanct. August. ep. 92. nomine totius Synodi scribens de Pelagianorum erroribus sic loquitur. Isti dicunt posse hominem in hac vita præceptis Dei cognitis, ad tantam perfectionem iustitiæ, siue adiutorio gratiæ Salvatoris, per solum liberum voluntatis arbitrium pervenire; ut ei non sit necessarium dicere (Dimitte nobis debita nostra) Illud verò, quod sequitur (ne nos inferas in tentationem) non ita intelligendum, tanquam divinum adiutorium postulare debeamus, ne in peccatum tentati decidamus; sed hoc in nostra potestate esse potestate, & ad hoc implendam solam sufficere voluntatem hominis.

§ II,

Quale iudicium fuerit Innocentij Papa super
ijsdem erroribus.

His acceptis epist. Innocentius rescripsit ad supradictos: omnes Conc. Patres, eorum sententiam confirmans, erroresque Pelagianorum condemnans; & in epist. quidem ad Patres Conc. Carthag. quæ numeratur inter Augustinianas 91. postquam dixit, illos in eo, quòd Apostolicam sedem consulebant, antiquæ traditionis exempla servare, de Pelagianorum erroribus sic loquitur: Quid enim potest esse tam iniquum, tam barbarum, tam Christianis mentibus inimicum; quam huic te negare debere, quidquid in quotidiana gratia consequeris, cui te ipse confiteris debere, quod natus es? &c. Et cui putes debere quod vivis, quomodo non putas illi debere, quod, quotidianam eius consequendo gratiam, taliter vivis? (sybiungit postea) illos negare nos adiu-

ratio indigere diuino, quasi ex nostra in totum possibilitate perfectos. (item) Illos nescire, quod nisi magnis precibus gratia in nos implorata descendat, nequaquam terrena labis & mundani corporis vincere conemur errores, cum pares nos ad resistendum non liberum arbitrium, sed Dei solum facere possit auxilium, &c. (addit) Deum quotidiana nobis prestare remedia, quibus nisi freti confisiq; nitamur, nullatenus vincere humanos poterimus errores. Neesse est enim, ut quo auxiliante vincimus, eo sterum non adiuuante vincamur. (& tandem concludit) Quisquis ergo huic assentiens videtur esse sententia, quo dicat, adiutorio nobis non opus esse diuino, inimicum se catholica fidei, & Dei beneficijs profitetur ingratum.

In epist. autem ad Patres Conc. Mileuitani inter Augustinianas ep. 93. postquam similiter dixit, antiqua regula form. in toto semper orbe seruata hanc esse, ut super anxys rebus sedes Apostolica consuleretur, & de Apostolico fonte responsa per omnes prouincias semper emanare, presertim quoties fidei ratio ventilatur; de Pelagianis subiungit. Ecce homines qui non posuerunt Deum adiutorem suum; negantes enim auxilium Dei, inquit, hominem sibi posse sufficere, nec gratia hunc egere diuinam, qua priuatus necesse est laqueis diaboli irretitus occumbat, dum ad omnia vite perficienda mandata, sola tantummodo libertate contendit. (addit postea) Quare Pelagium, Cælestiumq;, id est inuentores vocum nouarum, qua, sicut dixit Apostolus, adificationis nihilum, sed magis vanissimas consueverunt parere quaestiones, ecclesiastica communione priuari, Apostolici vigoris auctoritate censemus.

§. III.

Quid contra eosdem errores in altero Concilio Carthaginensi statutum fuerit.

Defuncto Innocentio cum ab eius in Apostolica Sede successore Zosimo Cælestius, eiusque magister Pelagius varijs & subdolis artibus, nec non ficta ementia

taque

taque fidei professione, anathematis, quo eos Innocentius perculerat, absolutionem obtinere conarentur; Episcopi Africani numero 214. rursus Carthagine conuentus annō Domini 418. contra præfatum Pelagium eiusque asseclas canones 8. condiderunt, qui licet ab aliquibus, Conc. Mileuitani supra cit. esse dicantur; probabilitatem tamen est, ab isto Conc. Carthag. editos esse, ut constat ex epistolâ Cælestini Papæ ad Episcopos Galliarum infra citandâ, in qua huius Concilij nomine citantur, & confirmantur.

In illis autem canonibus Patres Concilij sedulo colligerunt omnes Pelagianorum errores, quos iam ab Ecclesia damnatos, vel denuò damnandos esse iudicauerunt; ut quiuis scire distinctè posset, quid in Pelagianis dogmatibus fugiendum, ac deuitandum esset. Itaque postquam in duobus primis anathema dixerunt in eos, qui asserabant, Adamum etsi non peccasset, moriturum tamen fuisse; aut qui infantibus baptismum ad salutem necessarium esse, illosque originale peccatum ab Adamo contrahere negabant; in reliquis canonibus damnant, eos qui dixerint.

Gratiam Dei, in qua iustificamur per Iesum Christum Dominum nostrum, ad solam remissionem peccatorum valere, quæ iam commissæ sunt, non etiam ad adiutorium, ut non committantur.

Item, Eandem gratiam Dei, propter hoc tantum nos adiungere ad non peccandum, quia per ipsam nobis reuelatur, & aperitur intelligentia mandatorum, ut sciamus quid appetere, quid vitare debeamus; non autem per illam nobis præstari, ut quid faciendum cognouerimus, etiam facere diligamus, atque valeamus.

Item. Ideo nobis gratiam iustificationis dari, ut quod facere per liberum iubemur arbitrium, facilius possimus implere per gratiam; tanquam etiamsi gratia non daretur, non quidem facile, sed tamen possimus etiam sine illa implere diuina mandata.

Item. Eos, qui verba hæc S. Ioannis Apostoli I. Ioan. I. (si dixerimus, quoniam peccatū non habemus; ipsi nos seducimus & veritas in nobis non est) sic accipienda putauerint, ut dicant, propter

humili-

*humilitate
ita est.*

*Item
Eos (Dicitur)
quia non
populo sit*

*Hoc
Conc. tamen
fuisse tamen
verbis,
Papam
batū, pe-*

*Quid /
ri*

*Un
Cna
ali*

*de Gall
orti sum
diuina
fatis ad
cerent
dispositi
ipsum v
heretic*

*Cun
strinan
in illum
tius tam
rentes,
illo, ut
doctrin
lestinu*

humilitatem oportere dici, nos habere peccatum, non quia verè
ira est.

Item. Qui dixerint, in Oratione Dominica ideo dicere san-
ctos (Dimitte nobis debita nostra) ut non pro seipsis hoc dicant,
quia non est eis iam necessaria ista petitio, sed pro alijs, qui sunt in
populo suo peccatores.

Hos autem canones ad Zosimum Papam à Patribus
Conc. transmissos, & ab ipso approbatos, & confirmatos
fuisse testatur S. Prosper in Chronico ad annum 419. his
verbis, Concilio apud Carthaginem habito 214. Episcoporum ad
Papam Zosimum Synodalia decreta perlata sunt, quibus pro-
batu, per totum mundum hæresis Pelagiana damnata est.

§. IV.

Quid super Pelagianorum, & Semipelagianorum
erroribus edixerit Cælestinus Papa.

UM igitur Pelagiana hæresis toties proscripta, & dam-
nata, iam ubique ferè extincta esset, nihilominus
aliquot post annis in vrbe Massiliensi alijsque dein-
de Galliarum partibus, noui rursus errores circa gratiam ex-
orti sunt; quorum auctores licet à Pelagio recederent,
diuinæ gratiæ necessitatem admittentes; quia tamen non
satis ad fidei veritatem accederent, ipsamque gratiam di-
cerent non purè gratis dari, sed intuitu alicuius bonæ
dispositionis v. g. boni alicuius desiderij, aut conatus
ipsius voluntatis, ex solis arbitrij viribus eliciti, ideo
hæretici habiti sunt, dictique Semipelagiani.

Cumque illi præsertim S. Augustini tunc defuncti do-
ctrinam de gratia, & libero arbitrio impererent, multa
in illum inuidiosissimè criminantes, SS. Prosper & Hila-
rius tanti viri memoriam tam indignè vellicari non fe-
rentes, Cælestinum Papam adierunt, egeruntque cum
illo, ut & Massiliensium frænaret audaciam, & S. August.
doctrinam ab illorum calumnijs vindicaret; quod Cæ-
lestinus eorum votis annuens, & Ecclesiæ paci providere
cupiens,

Q2

cupiens,

cupiens, præstitit in epist. decretali, quæ incipit (Apostolici verba præcepti) quam ad Episcopos Galliarum transmissit, in qua increpatis Massiliensibus, & collaudato S. Augustino, ea ex eius doctrina colligit, quæ à prædecessoribus suis probata, & definita, ab omnibus recipi, & fidei cath. credi deberent: sic igitur loquitur.

Necessarium fuit, diligenter inquirere, quid rectores Romane Ecclesie de hæresi (Pelagiana scilicet) qua temporibus eorum exorta fuerat, iudicauerint, & contra nocentissimos liberi arbitrij defensores, quid de gratia Dei sentiendum esse censuerint, ut ut etiam Africanorum Conciliorum quo sitam sententias iungere remus, quas utique suas fecerunt Apostolici antistites cum præbarunt: ut ergo plenius, qui in aliquo dubitant, instruantur, constitutiones sanctorum Patrum compendio manifestemus in diculo. Quod si quis non nimium est contentiosus, agnoscat, omnium disputationum connexionem ex hac subditarum auctoritatum breuitate pendere, nullamq; sibi contradictionis supererogationem, si cum catholicis credat & dicat.

In præuacatione Adæ, omnes homines naturalem possibilitatem & innocentiam perdidisse, & neminem de profundo illius inuina per liberum arbitrium posse consurgere, nisi eum gratia Domini miserentis erexerit.

Neminem esse per semetipsum bonum, nisi participationem sui illi donet, qui solus est bonus.

Neminem etiam baptismatis gratia renouatum, idoneum esse ad superandam diaboli insidiam, & ad euincendas carnis concupiscentias, nisi per quotidianum Dei adiutorium, perseverantiam bonæ conuersationis acceperit.

Quod nemo nisi per gratiam, libero benè utatur arbitrio.

Quod omnia studia, & omnia opera, ac merita Sanctorum ad Dei gloriam, laudemq; referenda sint; quia nemo aliunde placet, nisi ex eo, quod ipse donauerit.

Quod ita Deus in cordibus hominum, atque in ipso libero operetur arbitrio, ut sancta cogitatio, pium consilium, omniuius motus bonæ voluntatis ex Deo sit; quia per illum aliquid boni possumus, sine quo nihil possumus.

Idem etiam quod intra Carthagi. ensis Synodi decreta consti-

tuimus

tutum est, quasi proprium Apostolica Sedis amplectimur, quod scilicet 3. capitulo definitum est, ut quicumque dixerit gratiam Dei, qua iustificamur per Iesum Christum Dominum nostrum, ad solam remissionem peccatorum valere, qua iam commissa sunt, non etiam ad adiutorium, ut non committantur, anathema sit. Adiungit demum ea, quae capitulo seu canone 4. & 5. eiusdem Conc. Carthag. definita, & à vobis supra relata sunt; ac denique sic concludit.

Hu ergo Ecclesiasticum regulis, & ex divina sumptis auctoritate documentis, ita adiuuante Domino confortati sumus, ut omnino bonorum affectuum atque operum, & omnium studiorum, omniumque virtutum, quibus ab initio fidei ad Deum tenditur, Deum fateamur authorem: & non dubitemus, ab ipsius gratia omnia hominis merita praeveneri, per quem fit, ut aliquid boni & velle incipiamus & facere. (& paucis interiectis) Profundiores vero difficultioresque partes occurrentium questionum, quas latius pertractarunt, qui haeticis resisterunt, sicut non audemus contemere, ita non necesse habemus astruere; quia ad constendum gratiam Dei, cuius operi ac dignationi nihil penitus subtrahendum est satis sufficere credimus, quidquid secundum praedictas regulas, Apostolica Sedis nos scripta docuerunt; ut prorsus non opinemur catholicum, quod apparuit praefixis sententijs esse contrarium.

Hic solas apposuimus fidei definitiones: summorum vero Pontificum testimonia brevitatis gratia omisimus.

§. V.

Quid Gelasius Papa, quid item Concilium A-ranxicanum 2. contra Pelagianorum & Semipelagianorum reliquias decreuerint.

Cum igitur his Pontificum Conciliorumque decretis penitus exincta videretur haeresis Pelagiana cum omnibus suis reliquijs; nihilominus ex eius veluti

Q3

cureti-

cineribus post plures annos scintillæ quædam rursus in aliquibus Dalmatiæ, & Italiæ partibus emerferunt temporibus Gelasij Papæ, qui hac de causa duas scripsit epistolæ ad Honorium Dalmatiæ Episcopum, in quibus confirmat, quæcunque à prædecessoribus suis contra hæresim Pelagij statuta fuerant: & in alia epistolæ circulari ad omnes Episcopos per Picenum, tria capita hæresis Pelagianæ tunc repullulantis refert; 1. scilicet paruulos nasci sine ullo peccato origin. 2. gratiam Christi ad salutem consequendam non esse necessariam; 3. denique illam secundam hominum merita conferri: quæ quidem capita iterum sub anathemate damnat.

Cumque insuper circa idem tempus Semipelagianas turbas aliquas iterum in Gallijs mouerent, occasione illarum in ciuitate Arausicana congregatum est Conc. provinciale 12. Episcoporum, quod Arausicanum 2. dictum est, in quo eadem rursus contra Pelagianos, & Semipelagianos decreta sunt, quæ iam in præcedentibus Conc. & à præfatis Summis Pontificibus definita fuerant, quorum summa hæc est. Gratiam interiorum Dei per Christum, id est Spiritus Sancti illuminationem & inspirationem quæ ex meritis Christi tribuitur, ita esse nobis necessariam, ut sine illa neque Deum inuocare, neque à peccato purgari, neque affectum credendi concipere, neque ad baptismum peruenire, neque externæ prædicationi Euangelij consentire, neque rectè cogitare, aut pedes nostros à falsitate retinere, neque bonum aliquod opus æternæ uitæ meritorium exercere, aut in bonorum operum exercitio perseuerare possimus.

Quas veritates postquam expressit viginti quinque canonibus, quos ex aliorum Conciliorum & Pontificum ipsiusque etiam S. Augustini verbis contexuit, hanc subiungit conclusionem, in qua omnium illarum veritatum summam complectitur his verbis:

Ac sic secundum supra scriptas scripturarum sententias, vel antiquorum Patrum definitiones, hoc Deo propitiante & prædicante debemus, & credere, quod per peccatum primi hominis ita incli-

*inclinat
postea au
operari p
misericor*

*Ex hi
& decre
liquia
omnem
que ad
arbitrij
Poste
gratia c
le; non
conditi*

*Cum
rent, G
na pro
rum ex
condon*

*Cum
non sol
gratia a
stimon
tiam ill
tantum*

*Deni
dam ip
scripser
ternam*

*ab illa p
aliquo
tineri,
rum, &
raueru*

*Econ
rum, q
cath. c*

inclinatam, & attenuatum fuerit liberum arbitrium, ut nullus postea aut diligere Deum sicut oportet, aut credere in Deum, aut operari propter Deum, quod bonum est possit, nisi gratia eum, & misericordia diuina prauenerit.

Ex his igitur Conciliorum Pontificumque sententijs, & decretis constat, summam totius hæresis Pelagianæ reliquiarumque eius hanc fuisse, ut scilicet i. hæretici illi omnem prorsus Dei gratiam repudiauerint, asseruerintque ad salutem æternam consequendam solas humani arbitrij sufficere vires.

Postea verò ut Ecclesiæ damnationem effugerent, illos gratiæ quidem necessitatem admisisse, sed fecte & subdole; nomine gratiæ liberum arbitrium naturamque in qua conditi sumus, intelligentes.

Cumque sic fraus illorum patefceret; ut errorem tege- rent, Gratiæ Christi in legis notitia, Euangelicæ doctrinæ promulgatione, ipsiusque Christi Domini ac Sancto- rum exemplis, nec non in peccatorum remissione, & condonatione posuisse.

Cumque nihilominus illos adhuc vrgerent SS. Patres ut non solum externum, sed etiam præsertim internum gratiæ auxilium agnoscerent, illud tandem scripturæ testi- monijs conuicti admiserunt, ita tamen ut dicerent, grati- am illam internam non esse absolutè necessariam, sed tantum vtilè ad bonum facilius operandum.

Denique cum vterius adhuc vrgerentur ad confiten- dam ipsius gratiæ necessitatem, huic veritati tandem sub- scripserunt, sed simul etiam dixerunt gratiam illam in- ternam non præuenire hominis voluntatem, sed potius ab illa præueniri, adeoque per aliqua bona desideria, aut aliquos pios affectus, & conatus humanæ voluntatis ob- tineri, Deumque illam gratiam piorum illorum desiderio- rum, & affectuum intuitu tribuere, pertinaciter asseue- rauerunt.

Econtrario autem constat, summam veritatum illa- rum, quas præfati Pontifices & Concilia tanquam fide cath. credendas definierunt, hanc esse.

Q4

Primo

Primò, solam hominis voluntatem, aliaque adiumenta externa legis, & Euangelij ad salutem æternam consequendam, aut ad opera bona illius salutis meritoria facienda non sufficere.

Secundò, ad bona illa opera salutis æternæ meritoria exercenda, necessariam esse internam Dei gratiam, quæ in interiori illustratione intellectus, & pia voluntatis motione consistit.

Tertiò, Gratiam illam diuinam non solum omnia illa opera bona, sed etiam omnes pios & liberos voluntatis affectus & conatus, quibus homo aliquid à Deo mereri potest, præuenire.

Quartò, illam gratiam præuenientem purè gratis homini tribui, ac sine vllis meritis ex parte ipsius.

Quintò denique, gratiam illam nihilominus intuitu meritorum Christi Domini hominibus tribui, ideoque gratiam Christi vocari.

SECTIO III.

De varijs humana natura statibus.

Per status humana naturæ intelligimus varios modos, quibus se natura humana habuit, aut habere potuit, iuxta diuinæ providentiæ dispositionem in ordine ad finem suum vltimum consequendum.

Hoc posito; quæque præsertim status humana naturæ communiter à Theologis dignoscuntur scilicet naturæ puræ, naturæ integræ, innocentia seu iustitiæ originalis, naturæ lapsæ sibi relictae, & naturæ lapsæ reparatæ; quorum vltimus nunc re ipsa existit, tertius initio creationis mundi existit; tres vero alij cum nunquam extiterint aut extituri sint, considerantur vt purè possibiles: de singulis hic breuiter aliquid annotandum est.

Ac in primis per statum puræ naturæ intelligimus illum, in quo ea solum haberet homo quæ ipsi conaturalia sunt, puta facultates omnes naturales, & concursum

Dei

Dei generalem tam conseruationi, quam operationibus suis naturalibus necessarium, omnes etiam imperfecti-ones & defectus pure naturales; careret vero sicut peccato eiusque omni reatu, sic etiam omni gratia supernaturali, & auxilijs quibusuis etiam naturalis ordinis sibi minime ratione naturæ suæ debitis.

Circa hunc statum igitur dicendum 1. nullum vnquam hominem in puris naturalibus aut creatum fuisse aut extitisse. Est de fide contra Pelagium, qui (vt refert S. Aug. lib. de pec. orig. cap. 13.) existimabat hominem sine virtute aut vitio, sine gratia aut peccato, id est in puris naturalibus fuisse conditum. Verum hic error refelli, & veritas opposita probari facile potest ex ijs quæ dicta sunt tractatu 4. Vbi probatum est, primum hominem in statu gratiæ sanctificantis fuisse conditum, illoque peccante, posteros eius omnes ordinaria generationis viâ propagatos, in peccati originalis reatu concipi; vnde sequitur nullum hominem in puris naturalibus aut creatum esse aut vnquam extitisse.

Dicendum 2. statum illum puræ naturæ licet nunquam extiterit, esse tamen possibilem, Deumque potuisse (si ita illi placuisset) hominem in puris naturalibus creare.

Probatum 1. ex bullâ Pij 5. & Gregorij 13. quæ renouata fuit per Urbanum 8. in bulla quæ incipit (in eminenti) data anno 1641. in qua damnantur hi duo articuli scilicet, *Deum non potuisse talem ab initio creare hominem, qualis nunc nascitur, & falsam esse Doctorum sententiam qui dicunt, primum hominem creatum & institutum potuisse à Deo sine iustitia naturali: & quamuis hi duo articuli ita damnati sint in præfatis bullis, vt non sit planè euidens, an ideo quia falsi & hæretici, an verò tantum, quia reuerarij & scandalosi, ac proinde pacis ac vnitatis Ecclesiæ inimici; quouis tamen modo damnati dicantur, certè post Apostolicæ sedis iudicium hæc & aliæ propositiones in illis bullis reprobata, à nullo hodie propugnari possunt, quin se aut veritatis, aut saltem vnitatis, & pacis Ecclesiæ inimicum profiteatur.*

Q

FIG.

Probatur 2. ex eo, quòd manifestum est Deum potuisse hominem sine peccato, & sine vlllo gratiæ dono creare; sine peccato quidem, cum illius author nec sit nec esse possit, sine gratia autem, quia si Deus hoc non posset, sequeretur gratiam illam simul esse & non esse; esset ex hypothesi; non esset, quia hominis naturæ debita esset, quod ipsi gratiæ repugnat, vt patet ex antè dictis:

Obijcies, si Deus posset hominem creare in puris naturalibus, sequeretur illum authorem esse concupiscentiæ, quæ ab Apost. Rom. 7. vocatur peccatum, quia (vt explicat Conc. Trid. sess. 5. can. 5.) ex peccato est, & ad peccatum inclinatur, ac proinde Deum esse authorem alicuius rei, quæ ad peccatum inclinaret. Resp. Deum esse authorem concupiscentiæ in quantum est author facultatis sensitiuæ in homine, ac propensionis, quam talis facultas habet in bonum sibi connaturale; & hæc propensio dicitur inclinare ad peccatum, non quidem per se, & ex natura sua, sed per accidens quatenus propensio illa in bonum sensibile, rectæ rationis ordini aliquando repugnat voluntatemque ad illius boni sensibilis fruitionem contra rationis ordinem pellicit: hæc autem lucta partis inferioris in superiorem in puris naturalibus, non fuisse peccati supplicium (vt rectè dicit S. Aug. lib. 3. de libero arbit.) sed proficiendi admonitio, ac perfectionis exordium.

Iam quòd spectat ad alios quatuor status, breuiter dicemus, quòd per statum naturæ integræ illū intelligimus, in quo pars hominis superior, Deo vt auctori naturæ, vltimoq; illius fini subiecta esset, & pars inferior seu sensitiua superiori seu rationi, ita vt licet quantum ex se est, appetitus sensitiuus rationem præuenire & contra illā insurgere posset, impediretur tamen per auxilia quædã naturalis ordinis ipsius hominis naturæ & meritis indebita. Hunc autem statum possibilem esse patet, ex eo quòd nullam secum inuehit contradictionem aut repugnantiam, neque ex parte Dei cuius bonitati maximè conuenit, hominem donis eiusmodi licet indebitis afficere, neque ex parte hominis qui sic ad perfectionem naturæ suæ facilius

compa-

comparandam finemque vltimum sibi connaturalem assequendum iuuaretur.

Status autem innocentia seu iustitia originalis huic integra natura statui superaddit gratiam ac reliqua dona supernaturalia, quae homini in prima creatione à Deo collata sunt, de quibus tractatu 4. egimus.

Status natura lapsa ac sibi relicta ille est, in quem per peccatum primi hominis humana natura decidit, & in quo remansisset nisi per diuinam misericordiam ab illo liberata fuisset. Hunc autem statum possibilem esse hinc patet quod potuisset Deus si voluisset, vniuersa natura humanae massam in eo peccati & damnationis statu relinquere, in quo per peccatum primi hominis constituta est; vnde, quando de illius per Christi gratiam reparatione scriptura loquitur, dicit factam illam fuisse ex Dei charitate, benignitate, misericordia, &c.

Status denique natura lapsa & per Christum reparata ille est, in quo nascimur & in quo per Christi gratiam à peccato liberari, & salutem consequi possumus: in illo autem statu quamuis per baptismum reatus omnis peccati originalis penitus tollatur, remanet nihilominus in baptizatis concupiscentia seu fomes peccati, *Qua cum ad agonem relicta sit* (vt loquitur Conc. Trid. Sess. 5. can. 5. *nocere non consentientibus, sed viriliter per Christi Iesu gratiam repugnantibus non valet: quin imo, qui legitime certauerit, coronabitur.*

SECTIO IV.

An & quaratione gratia, qua in statu innocentia primo homini collata fuit, diuersa sit ab illa qua in statu natura lapsa confertur.

Certum est. i. gratiam sanctificantem in statu innocentia fuisse primo homini collatam, siue illam post
Q6
creati

creationem acceperit, siue, quod probabilius est, in ea creatus fuerit, vt docet S. Th. 1. p. q. 95. a. 1. de qua re tract. 4. supra cit. egimus.

Certum est 2. gratia actualis auxilium aliquod in statu innocentia fuisse homini necessarium, illumque solis arbitrij viribus iuste viuere, & in iustitia perseuere non potuisse. Ita docet passim S. Aug. praesertim lib. de corrept. & gr. c. 11. vbi dicit, primum hominem gratiam habuisse, in qua si permanere vellet, nunquam malus esset & sine qua etiam cum libero arbitrio bonus esse non posset.

Certum est 3. in pluribus differre gratia status innocentia, quam aliqui vocant gratiam sanitatis, à gratia status naturae lapsae reparatae qua vocant medicinalē, ac imprimis in eo, quod omnis gratia medicinalis sit ex Christi Domini meritis, gratia vero sanitatis ex illis non sit, si eorum sententia vera sit, qui existimant, Adamo non peccante Filium Dei non fuisse incarnandum.

Deinde in eo, quod gratia medicinalis amplior sit & abundantior, quam gratia sanitatis, iuxta illud Christi Domini S. Ioan. 10. *Ego veni vt vitam habeant, & abundantius habeant*, vnde Apostolus Rom. 5. dicit, quod *vbi abundauit delictum, superabundauit gratia*; vbi enim grauior est miseria, ibi amplior misericordia; vbi maior inopia, ibi abundantior copia requiritur.

Præterea gratia sanitatis ad id tantum conferebatur, vt homo sanctitatem & innocentiam acceptam conseruaret; gratia vero medicinalis ad hoc, vt tum à variis & grauissimis peccati orig. & act. agitudinibus sanetur, tum vt sanatus à variis periculis (quæ siue interiùs siue exterius incurri possunt) præseruetur, tum etiã, vt in recuperata sanitate & sanctitate proficiat, & vsque in finem perseueret. Hancque tertiam vtriusque gratia differentiam fusè explicat S. Aug. lib. cit. de corrept. & gr.

Cum igitur hæc in confesso sint apud omnes, superest adhuc vna difficultas hæc soluenda; an scilicet gratia sanitatis in eo præsertim differat à gratia medicinali, quod gratia

gratia sa
ro medic
possit. H
uinus in
Conciliij
tura la
illi dist
erat prop
gianism
Verum
dicendis
rum test
nus hoc
remus a
illam, q
ipfi ad a
tem lib
vel dan
lib. 50. h
testate re
quam ip
seducit
consentir
consiliu
diare qu
cup par
scripsit
dixit D
non crea
arbitrio
& S. Ful
inter se
tum prin
mandato
ea libero
ser. 5. in
miam, s

gratia sanitatis homo si vellet, dissentire posset, gratia vero medicinali necessario assentiatur, nec ab illa dissentire possit. Hanc utriusque illius gratia differentia affert Calvinus in Antidoto Con. Trid. ad sess. 6. vbi in Patres illius Concilij inuehitur, quod dicentes hominem in statu naturae lapsae posse gratiam oblatam abiicere, & can. 4. posse illi dissentire si velit; gratia medicinali tribuerent, quod erat proprium gratia sanitatis, ipsisque hac de causa Pelagianismi notam inurit.

Verum falsitas huius dogmatis euidenter patebit ex dicendis infra cap. 2. vnum hic tantum interim aut alterum testimonium S. Augustini (cuius autoritate Calvinus hoc suum dogma propugnare maximè conatur) afferemus ad probandum ex mente illius S. Patris gratiam illam, quae in statu naturae lapsae homini tribuitur, nullam ipsi ad agendum inferre necessitatem, eiusque voluntatem liberam, & indifferentem ad consentiendum Deo, vel daemoni relinquere; sic igitur loquitur S. ille Pater lib. 50. homiliarum hom. 12. *Cum per Dei adiutorium in potestate tua sit, utrum consentias diabolo, quare non magis Deo, quam ipsi obtemperare deliberas? &c. Quare ad peccandum sedueit Satanam? cum Deus posuerit homini in potestate non consentire Satanae, &c. Dat quidem ille (diabolus scilicet) consilium, sed Deo auxiliante nostrum est vel agere, vel repugnare quod suggerit. Et hom. 16. in tuo arbitrio Deus posuit cui pares locum, Deo an Diabolo. Huic veritati subscripsit etiam S. Hieronymus in cap. 49. Isa. cum dixit Dei vocare est, & nostrum credere; nec statim si nos non credimus, impotens est Deus, sed potentiam suam nostro arbitrio derelinquit, ut iuste voluntas premium consequatur. & S. Fulg. lib. de praedest. & gr. cap. 9. vbi dicit Deum inter se & homines ita ordinasse, ut vocatione ipsius, bonorum principia sumeremus: vocati autem & illuminati viam mandatorum eius, boni ingenij intelligentiam nosceremus, & ea libero eligeremus vel relinqueremus arbitrio. S. item Bern. ser. 5. in quadrag. potest, inquit, inimicus excitare tentationis premium, sed in te est, si volueris, dare seu negare consensum.*

Q

Cum

Cum igitur in his S. Augustini aliorumque SS. Patrum testimonijs agatur de homine in statu naturæ lapsæ, de illoque dicatur, quod à Deo adiutus; & auxilio gratiæ præuentus liber remaneat ad obtemperandum Deo vel diabolo, ad consensum tentationi dandum, vel negandum, ad bonum eligendum, vel relinquendum; inde inferitur, secundum illorum mentem gratiam medicinalem aequè ac gratiam sanitatis, nullam inferre homini ad agendum necessitatem, illumque, si velit, posse gratiam illam sequi vel abijcere, & illi consentire, vel dissentire; ac proinde fictitiam esse illam differentiam quam Calvinus inter utramque gratiam in odium Conc. Tridentini uertere conatus est.

SECTIO V.

An gratia necessaria sit ad cognoscendum quodlibet verum.

Non agimus hic de necessitate gratiæ habitualis sanctificantis; certum est enim sine illa quodlibet verum cognosci posse, unde S. Aug. lib. 1. retractat. c. 7. retractat. id, quod dixerat lib. 1. Soliloq. c. 1. Deum non nisi mundos corde verum scire voluisse.

Quæstio igitur intelligi debet de necessitate gratiæ actualis ad cognoscendum quodlibet verum in statu naturæ lapsæ, de quo solo deinceps nobis agendum est: sunt autem veritates quæ ab homine cognosci possunt in duplici differentia, aliæ naturales, quæ vel ex obiectis sensibilibus cognosci, vel naturali discursu intelligi possunt; aliæ supernaturales, ad quarum cognitionem neque per obiecta sensibilia; neque per naturalem discursum perueniri potest. Rursum utriusque generis veritates sunt vel speculatiuæ vel practicæ; speculatiuæ sunt earum rerum quæ tantummodo cognoscendæ sunt, ut animam hominis esse immortalem; practicæ verò illarum quæ non solum cognoscendæ, sed & faciendæ sunt, ut

virtu-

virtutem esse amplectendam. Hac distinctione supposita
pro quaestionis proposita resolutione

Dicendum 1. quamlibet veritatem speculatiuam natu-
ralem, quae ex effectis aut obiectis sensibilibus deduci-
tur, posse cognosci seorsim ab homine per solas naturae
vires absque vilo speciali gratiae auxilio. Ita S. Thom. 1.2.
q. 109. a. 1. & constat ex eo, quod talis cognitio non su-
perat naturae vires, cum sit de obiecto naturali per media
naturalia cognoscendo; vnde & ipsi Ethnici philosophi
tam multa de rebus creatis perspecta naturaliter habue-
runt, imò & de Deo ipso; iuxta quod dicit Apost. Rom.
1. *inuisibilia Dei per ea quae facta sunt, intellecta, conspiciuntur.*
Constat praeterea ex eo, quod S. Aug. lib. 1. ad Simplicia-
num q. 2. ait, Deum in eligendis hominibus ad gratiam
salutarem, neque ingenium, neque scientiam, & doctri-
nam attendere; vnde sequitur, scientiam & doctrinam
ante omnem gratiam haberi posse.

Obijcies, multa esse in rebus naturalibus etiam seor-
sim ac distributiue sumptis, quae à nobis cognosci neque-
unt v. g. quamnam sint vltima rerum differentia, & simi-
lia. Resp. quam plurima ex ijs non cognoscere vera de
facto, quia eorum proprietates, vel effectus aliquando
non satis apparent; nos verò in conclusione egimus, non
de quibuscunque veritatibus naturalibus, sed de ijs dun-
taxat, quae ex effectis & obiectis sensibilibus deducun-
tur. Adde etiam multa ex ijs naturaliter sciri posse, quae
tamen non cognoscuntur, quia non satis diligenter in-
vestigantur; & etiam multa sciri à quibusdam, quae ta-
men putantur esse adhuc incognita.

Instabis, in Conc. Arau. 2. can. 9. dici, diuini mune-
ris esse cognoscere veritatem. Resp. Conc. ibi loqui de
cognitione supernaturali, quae conferat ad veram, & chri-
stianam pietatem, vt patet ex canonibus praecedentibus
& consequentibus, non verò de naturali, de qua sola hinc
quaestio est.

Dicendum 2. veritates speculatiuas supernaturales
non posse naturaliter ab homine cognosci, sed tantum
per specialem gratiam ac reuelationem Dei. Pro-

Probatur 1. ex scriptura : 1. Cor. 7. *Misericordiam confectus à Domino, ut scilicet fidelis, unde S. Aug. lib. de gr. & libero arbr. c. 7. colligit ipsam fidem non haberi nisi Deo miserante & c. 14. ex ijs verbis Apostoli ad Philipp. 1. *Vobis donatum est pro Christo, non solum ut in eum credatis, sed ut etiam pro illo passamini; ex quibus verbis idem S. Aug. sup. recte infert, Dei donum esse æquè in eum credenti ac pro eo pati.**

Probatur 2. ex Conc. Trid. sess. 6. can. 3. vbi dicitur anathema ei, qui asseruerit hominem posse sine præueniente Spiritu Sancti inspiratione, & adiutorio credere, sicut oportet.

Porro ex ijs vltimis Concilij verbis colligitur, posse quidem hominem per solas naturæ vires assentiri veritatibus fidei sibi exterius propositis assensu quodam opinatiuo, ita vt ratio propter quam illis assentitur non sit diuina reuelatio, sed motiuum aliquod probabile, vt in hæreticis contingere cernimus, quorum hic assentiendi modus proprius est: at verò iisdem veritatibus assentiri non posse sicut oportet, id est assensu certo, & infallibili auctoritate Dei reuelantis innixo, sine ipsius diuinae gratiæ auxilio speciali.

Dicendum 3. hominem non posse per proprias vires vllam veritatem practicam supernaturalem cognoscere, posse tamen aliquas practicas naturales, licet non omnes. Assertio constat tribus partibus: 1. satis constat ex ijs, quæ pro secunda conclusione iam diximus, & confirmari potest ex Conc. Milenit. seu Carthag. can. 4. vbi dicitur, *donum Dei esse scire, quid facere debeamus*, supple ad vitam æternam consequendam, de qua ibi loquitur Conc.

Secunda assertionis pars probatur 1. ex Apost. Rom. 1. vbi dicit Philolophos inexcusabiles fuisse, quia cum cognouissent Deum, non sicut Deum glorificauerunt, unde sequitur, illos non tantum speculatiuè cognouisse, vnum esse Deum sed & practice, illum esse glorificandum & colendum, aliàs si hoc inuincibiliter ignorassent, fuissent excusabiles; cum ad culpam non deputeretur (iuxta

(iuxta S. Ignorat præceptum scripturam

Tertiæ mentem occurrit bus pan bus tan nit, sen licet al menti & obnu bus iux incerta p grauat a cogitante

An

Va Qu hor aut face

Dicer auxiliu quod ac de fide c

Proba quod ser in vobis

nia pro c sim in li conscrip Proba

(iuxta S. Aug. lib. 3. de lib. arb. c. 18.) quod quis inuitus ignorat. Probat 2. ex eodem S. Aug. in Ps. 57. vbi dicit præceptum illud nostris cordibus ipsa veritatis manu inscriptum esse, *Quod tibi fieri non vis, alteri ne faceris.*

Tertia denique pars assertionis constat, tum ex humana mentis imbecillitate ac difficultate, quæ plerumque occurrit ad discernendum bonum à malo in multis casibus particularibus; tum ex contrarijs passionibus; quibus tanquam nubibus mens obscuratur; sæpe enim euenit, sentientem appetitum in obiectum sibi conueniens, licet aliunde à reformationis ordine alienum, vehementi motu abripi; vnde sequitur, mentis languor & obnubilatio, exhaustis perfermitis æstum animæ viribus iuxta illud Sap. 9. *Cogitationes mortalium timida, & incerta prouidentia nostra, corpus enim, quod corrumpitur, aggrauat animam, & terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem.*

SECTIO VI.

An possit homo velle, aut facere bonum aliquod sine gratia.

Questio intelligenda est non de gratia habituali de qua sequenti sect. agetur; sed de actuali; an scilicet homo bonum aliquod opus sine illius auxilio velle aut facere possit Pro cuius resolutione

Dicendum 1. Neminem sine speciali diuina gratia auxilio posse velle, aut perficere bonum aliquod opus, quod ad salutem æternam consequendam conferat. Est de fide contra Pelagianos.

Probat 1. ex scriptura: 1. Cor. 15. *Gratiâ Dei sum id quod sum*: Ephel. 2. *Gratiâ estis saluati* Philipp. 1. *Qui cepit in vobis opus bonum, perficiet.* Plura alia scripturæ testimonia pro confirmatione illius veritatis videri possunt passim in libris S. Hier. ac S. Aug. contra præfatos hæreticos conscriptis.

Probat 2. ex Conc. Melcuit. Carthag. Araus. & ex Summis

Summis Pontificibus Innocentio, Zosimo, Coelestino, & Gelasio, quorum auctoritates fusè retulimus supra sect. 2. & præterea ex Conc. Trid. sess. 6. can. 1. 2. & 3. vbi anathema profertur in eum, qui dixerit, hominem posse sine Christi gratiâ iustè viuere, ac vitam æternam promereri.

Probatur 3. hac ratione, qua vtitur S. ¹ hom. 1. 2. q. 109. a. 5. quia actus perducentes ad finem, ipsi fini proportionati esse debent; atqui vita æterna est finis excedens naturæ humanæ proportionem: ergo ad eam perducentes ipsius naturæ proportionem excedere debent, præindeque solis illius viribus sine diuinæ gratiæ auxilio fieri nequeunt.

Dicendū 2. probabile esse, quòd homo per proprias arbitrij vires cū solo generali Dei concursu sine vllò gratiæ actualis auxilio, aliquod bonum opus morale (quod tamē nihil ad æternæ vitæ meritum conferat) perficere possit: probabilius tamen esse, quòd non possit, sed quòd ad perficiendum quodcunque opus, quòd sit ex omni parte moraliter bonum, tam ratione obiecti, quàm finis & circumstantiarum, aliquo diuinæ gratiæ auxilio indigeat.

Hæc assertio duas habet partes, in 1. dicimus probabile esse, quòd homo per proprias arbitrij vires possit aliquod opus bonum moraliter exercere, quia multi graues authores existimant, vt Magister sentent. in 2. dist. 26. c. vlt. S. Bonau. Scot. Durand. Caiet. Bellarm. Suar. Gamach, & alij plures; idque probant varijs tum authoritatibus, tum rationibus, quæ apud illos videri possunt.

In 2. verò assertionis parte dicimus probabilius esse, hominem in statu naturæ lapsæ nullum opus ex omni parte moraliter bonum posse reipsa efficere cum solo generali Dei concursu sine speciali aliquo gratiæ auxilio. Ita Greg. Arimin. Hisp. Capr. Pet. Sorus, & plures alij quos citat, & sequitur Vasq. disp. 190.

Probatur 1. ex scriptura: S. Ioan. 15. vbi Christus Dominus dicit, *Sine me nihil potestis facere*, in quæ verba S. Aug. tract. 81. in Ioan. *Sine ergo parum, inquit, sine multum,*

sine

sine illo fieri non potest sine quo nihil fieri potest: & 2. Cor. 3. non quod sufficientes simus cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis: sed sufficientia nostra ex Deo est: atqui nullum prorsus moraliter bonum fieri potest nisi bona aliqua cogitatio precedat.

Probat 2. ex Cœlestino Papa ex epist. supra cit. ad Episcopos Galliarum can. 9. vbi ait omnem sanctam cogitationem, pium consilium, omnemque bonæ voluntatis motum ex Deo esse: & ex Conc. Araus. 2. can. 22. vbi dicitur quod nemo habet de suo, nisi mendacium & peccatum.

Probat 3. ex S. Ambr. lib. 1. de vocat. gent. cap. 3. vbi dicit quod, si Deus non operatur in nobis, nullius possumus participes esse virtutis; & cap. 9. dicit, quod omne verbum bonum, & omne opus sanctum subministratio sit Spiritus Sancti, sine quo nihil rectè agatur: & ex S. Aug. serm. 13. de verbis Apost. vbi loquens de auxilio gratiæ Dei, *Propterea, inquit, si defuerit, nihil boni agere poteris, agis quidem illo non adiuvante libera voluntate, sed male.*

Probat 4. autoritatè S. Doctoris quæst. 24. de veritate art. 14. vbi postquam dixit, sine gratia habituali fieri posse aliquod virtutis opus, statim adiungit, *Sed si velimus gratiam Dei dicere non aliquid habituale donum; sed ipsam misericordiam Dei, per quam interior motus mentis operatur, & exteriora ordinat ad hominum salutem, sic nec ullum bonum potest homo facere sine gratia Dei;* & 1. 2. quæst. 109. a. 2. dicit, hominem posse quidem etiam in statu naturæ corruptæ per virtutem suam naturalem aliquod bonum particulare agere, sicut ædificare domos, plantare vineas, & alia eiusmodi, non tamen totum bonum sibi connaturale, ita quod in nullo deficiat.

Probat denique hac ratione deducta ex ijs quæ S. Doctor dixit, tum in corpore art. tum in resp. ad 1. nullum unquam opus bonum morale homo deliberatè vult aut facit, quin aliqua præcedat deliberatio rationis, quæ semper ex aliqua prima cogitatione indeliberata pendet, quæ nisi occurrat, nunquam de tali bono faciendo deliberabit, nec proinde illud unquam faciet; vnde Aristoteles

teles à S. Doctore ibid. cit. dicit, initium bonæ consultationis esse à bona fortuna, id est, non procedere ab ipso hominis deliberata voluntate: quod igitur talis ante omnem deliberationem in mente hominis exoritur cogitatio, qua moueatur eius voluntas ad aliquod bonum faciendum, ab eius electione non pendet, neque id esse præstare potest; *nemo enim* (vt ait S. Aug. lib. de Spiritu & litt. c. 33.) *habet in potestate, quid ei veniat in mentem* unde sequitur, illud speciali diuinæ providentiæ ordinationi ascribendum esse, respectu cuius nihil fortuito & indeliberatè accidere potest, proindeque quoties aliquis bonum aliquod opus vult aut exequitur, illius initium speciali diuinæ beneficentiæ auxilio semper ascribere tenetur; quòd quidem auxilium cum aliàs sit ipsi indebitum, neque vlla possit afferri ratio, cur hanc potius quàm aliam cogitationem eius menti Deus immittere teneatur, rectè ac meritò gratuitum seu gratiæ diuinæ auxilium dici debet.

Confirmatur ex eo, quòd rectè à Deo per Christi mèrita petimus, aut petere possumus gratiam ad quoduis etiam minimum opus virtutis moralis exercendum; item rectè ipsi Deo gratias agimus pro singulis virtutum moralium actibus per nos exercitis; atqui vt dicit S. Aug. epist. 107. *Prorsus non oramus Deum sed orare fingimus, si nos ipsos non illum credimus facere quod oramus; prorsus non agimus gratias Deo, sed agere fingimus, si unde illi gratias agimus, ipsam fasere non putamus.*

Obijcies illud Apost. Rom. 2. *Gentes, qua legem non habent, naturaliter ea qua legis sunt, faciunt.* Resp. varias esse huius dicti Apostolici interpretationes; ac verissimam omnium illam videri quam profert S. Aug. lib. de Spiritu & litt. c. 26. S. Prosper, lib. cont. Collat. c. 22. S. Fulgent. lib. de Incarn. c. 25. S. Thoma. in illum locum & alij, Apostolum ibi loqui de gentilibus veri Dei cultoribus, & absque circumcisione alijsque scriptæ legis ceremonijs bene operantibus, ac diuinam legem seruantibus ex vera fide in Deum & auxilio gratiæ, quales fuerunt

runt Melchisedech, Iob, & alij: quod autem eos, dicit Apostolus, naturaliter ea, quæ legis sunt, facere, vult tantum illos id facere sine vlla lege scripta, qualis data fuerat Iudæis, & propter quam se tantopere supra cæteras gentes efferebant; sed cum sola lege naturæ, quæ tamen non excluderat, imò ad sui obseruantiam diuinæ gratiæ auxilium requirebat.

Ex dictis colliges, quòd sicut sine diuinæ gratiæ auxilio non potest homo vllum opus bonum facere; sic etiam illum nullam tentationem (quæ vera tentatio sit) posse perfectè, & per aliquod motiuum moraliter bonum superare, cum vtrobique sit par ratio; poterit quidem sine gratia tentationi alicui leuiori contentum denegare, eique resistere ex motiuo aliquo indifferenti v. g. illicitam aliquam voluptatem repudiare ex motiuo honesto & bono sine gratia nusquam poterit, quia motiuum illud bonum cuiuscunque virtutis sit, semper bonam aliquam cogitationem diuinitus immisissam præsupponit, vt ex supra dictis constat.

SECTIO VII.

An possit homo sine gratia habituali bonum aliquod opus exercere.

Questionis sensus est, an sicut actualis gratia, sic etiam habitualis ad quodlibet opus bonum exercendum necessaria sit, ac proinde an homo illà priuatus & in statu peccati mortalis existens, cum solo gratiæ actualis auxilio aliquod opus moraliter bonum exercere possit, siue opus illud sit quocunque modo æternæ vitæ meritorium, siue non sit (de qua re agetur cap. 4.) Pro cuius resolutione

Dicendum est, posse aliquod opus moraliter bonum fieri sine gratia sanctificante, seu hominem in statu peccati

peccati mortalis posse aliquos actus moraliter bonos exercere.

Huic veritati, quæ de fide est, opponitur error Ioann. Hus, qui (vt refertur in Conc. Constant. sess. 15.) asserbat extra statum gratiæ sanctificantis nullum opus bonum fieri posse, & omnia peccatorum opera esse peccata, quem etiam errorem secutus est Calvinus lib. 2. instit. 3. & Michael Bajus qui articulo 35. ex ijs qui damnati sunt in bulla superius relata, dixit *Omne quod agit peccator aut seruus peccati, peccatum esse.*

Refellitur hic error, & opposita veritas probatur 1. ex scriptura: S. Luc. 11. vbi Christus Dominus alloquitur Phariseos, quos ibidem dicit rapinâ & iniquitate plenos esse; *Verumtamen, inquit, quod superest date el. elemosynam: ecce omnia munda sunt vobis, & eodem cap. dicit Christus, petite, & dabitur vobis: querite, & inuenietis:* quod autem illic non tantum iustos sed etiam peccatores alloquatur, constat ex ijs, quæ subiungit, *Si ergo vos, cum sitis mali, petitis bona data dare filijs vestris, &c.* Et cap. 13. Publicanus percussus pectus suum & orans, iustificationem impetrat.

Probatur 2. ex Conc. Constant. in quo prædictus error damnatus est, & ex Conc. Trid. sess. 6. cap. 6. vbi enumerantur varij actus virtutum, qui ab homine in peccato mortali existente ex diuinæ gratiæ auxilio exercentur, vt fidei, timoris, spei, &c. quibus peccator ad iustificationem recipiendam se disponit.

Probatur 3. ex S. Aug. epist. 105. vbi in peccatoribus ante iustificationem agnoscit virtutem & meritum fidei, *nec ipsa (inquit) remissio peccatorum sine aliquo merito est, si fides hanc impetrat; neque enim nullum est meritum fidei.*

Probatur 4. ex eo, quod multa sunt opera virtutum, puta religionis, temperantiæ, &c. ad quæ exercenda etiam peccatores legibus Ecclesiasticis obligantur, v. g. ad Missam diebus festiuis audiendam, ad ieiunium certis diebus seruandum; &c. nec tamen legimus, Ecclesiam v. l. lo canone aut lege, eiusmodi hominibus in peccato mor-

tali existentibus iniunxisse, vt, antequam Missæ celebra-
 tioni intersint, aut ieiunij obseruationem inchoent, de
 peccatis suis confiteantur, aut saltem perfecto contritio-
 nis actu doleant, sicut iniunxit ijs, qui sacram Eucharis-
 tiam, aut alia sacramenta essent suscepturi, vel eadem
 confecturi, aut alijs ministraturi; quòd tamen haud du-
 biè fecisset, si nullum opus virtutis moraliter bonum à
 peccatoribus exerceri posse existimasset.

Obijcies, II. cap. i. dici sacrificia, & quæcunque alia
 opera religionis à peccatoribus exercita, esse Deo exosa
 & abominanda. Resp. non ideo præcise opera illa Iudæo-
 rum fuisse Deo exosa, quia ipsi Iudæi peccatores essent,
 sed quia illa ex praua intentione, & cum alijs vitiosis
 circumstantijs exercebant, vt patet ex his verbis quæ im-
 mediatè sequuntur; *Manus enim vestra plene sunt sanguine,
 & in die ieiunij vestri inuenitur voluntas vestra.*

Quæres, an sicut absque gratia sanctificante potest ho-
 mo aliquod bonum opus exercere, sic etiam possit sine
 illa omnia diuinæ legis præcepta seruare. Resp. si de præ-
 ceptis illis quæstio sit, quæ ad actus aliquos supernatura-
 les exercendos obligant, quamuis aliqua eorum sine
 gratia sanctificante impleri possint, omnia tamen & sin-
 gula non posse; cum aliqua ex ijs sint, quorum observa-
 tio gratiam sanctificantem in homine præsupponit, quale
 est præceptum de Eucharistia dignè sumenda; quòd si de
 præceptis solius legis naturalis quæstio intelligatur, di-
 cendum est quòd, quamuis ad obseruationem cuiuslibet
 illorum diuini sumpti, gratia sanctificans minimè re-
 quiratur; sine illa tamen omnia legis naturalis præcepta
 collectiue sumpta saltem tempore aliquo diuturno ser-
 uari non posse, proindeque hominem in statu peccati
 mortalis diu subsistere non posse, quin in alia peccata di-
 labatur. Ita S. Thom. cit. quæst. 109. a. 4. & 8. vbi dicit
 hominem non posse seruare totam legem sine gratia ha-
 bituali sanante seu sanctificante; & probatur ex eo, quòd
 dicit Apost. Rom. 2. *Non auditores legis iusti sunt apud Deum,
 sed factores legis iustificabuntur,* quæ Apost. verba S. Aug.
 lib.

lib. de Spirit. & litt. c. 26. sic intelligenda esse dicit, *sciamus aliter eos non esse factores legis nisi iustificentur; ut non iustificatio factoribus accedat, sed ut factores legis, iustificatio precedat.*

Huius autem rei ratio alia non est, quàm quòd, si peccator in illo peccati mortalis statu auxilijs gratiæ actualis, quæ nulli vnquam defunt, fideliter cooperetur, ad vincendas tentationes quæ occurrunt, & exercenda opera bona moralia, quorum sese offert occasio, Deus pro sua ineffabili bonitate abundantiora illi gratiæ suæ præstabit auxilia, in eoque veræ compunctionis spiritum excitabit, qui secum gratiam sanctificantem, vel per aliquis sacramenti susceptionem, vel extra sacramentum afferet; vnde infertur, neminem esse, qui notabili aliquo tempore torpescat in statu peccati mortalis, & non incidat in nouum aliquod mortale peccatum. Si enim per illud tempus internis gratiæ auxilijs sibi à Deo ad seruanda omnia legis diuinæ præcepta, & ad superandas tentationes occurrentes oblati fideliter cooperaretur, Deus haud dubiè prædictum illi compunctionis spiritum immitteret iuxta suauem misericordiæ suæ dispositionem, quo efficaciter excitatus, à peccato tandem resurgeret, & gratiam sanctificantem consequeretur.

SECTIO VIII.

An possit sine fide aliquod opus moraliter bonum exerceri.

Questionis sensus est, an sicut sine gratia sanctificante, sic etiam sine vlla fide supernaturali siue habituali siue actuali, possit aliquod opus moraliter bonum exerceri, id est an infidelis, siue hæreticus siue Ethnicus aliquod opus moraliter bonum facere possit. Pro cuius resolutione

Dicendum est, posse infideles opera aliqua moraliter bona exercere. Ita S. Thom. 2. 2. q. 10. a. 4.

Probatur 1. ex scriptura, in qua laudantur aliqua opera infidelium tanquam bona, vt Exod. 1. laudantur obstetrices Aegyptiorum, quod Hebraeorum masculis contra iniustum regis edictum peperissent: & Act. 10. Cornel. centurio adhuc infidelis existens (vt obseruat S. Thomas supra) dicitur fecisse eleemosynas, & orationes obtulisse, quae acceptae Deo fuerunt.

Probatur 2. ex S. Chrysof. hom. de fide & lege naturae, vbi dicit multos qui Deum ignorant, bonis operibus florere, quamuis haec opera ad salutem promerendam non sint ipsis utilia: & ex S. Hieron. in cap. 1. ad Galat. vbi dicit multos absque fide & Euangelio Christi, multa salubriter & sanctè perficere, v. g. parentibus obsequi, inopi manum porrigere, &c. Item ex S. Aug. lib. de Spiritu. & litt. cap. 26. vbi dicit, quod impiorum, Deum verum neque veraciter, neque iuste colentium, quadam tamen facta, vel legimus, vel nouimus, vel audiuimus, quae secundum iustitiam regulam non solum vituperare non possumus, verum etiam merito rectè laudamus; & lib. 5. de ciuit. cap. 15. dicit, Deum Romanis tam amplum Imperium dedisse in remunerationem bonarum virtutum, quae in ipsis erant: & epist. 130. de Polemone loquens, quem dicit exhortatione Xenocratis ex luxurioso continentem esse factum, *Quaquam ergo (inquit) non fuerit Deo acquisitus, sed tantum à dominatis luxuria liberatus; tamen ne id ipsum quidem, quod melius in eo factum est, humano operi tribuerim, sed diuino (& quibusdam interiectis) Polemo ergo si ex luxurioso continens factus, ita sciret, cuius esset hoc donum, vt cum abiectis superstitionibus coleret, non solum continens, sed & veraciter sapiens, & salubriter religiosus existeret.*

Neque dicas, his & similibus locis apud S. Augustinum agi de operibus infidelium, quae fuerunt quidem bona ex obiecto, seu (vt ipse loquitur) ex officio, sed non ex fine; Resp. enim opera illa, quae vt bona referuntur, & laudantur à S. Augustino cit. locis, fuisse bona non tantum ex obiecto & officio; sed etiam ex fine; alioquin si mala fuissent ex fine, seu si ob prauum aliquem finem facta fuissent,

R

sent,

sent, simpliciter, & absolute mala fuissent, adeoque peccata; vnde sequeretur, Deum peccata remunerare, ad peccata facienda iuuare, peccata esse dona Dei; quod absurdum est, & nullatenus dici debet.

Obijcies 1. illud Apostoli Rom 14. *Omne quod non est ex fide, peccatum est.* Resp. per fidem hoc loco non intelligi fidem Theologicam; sed dictamen conscientie, vt ex contextu verborum Apostoli euidenter est; ibi enim agit de nouis Christianis, qui conscientia reclamante cibos manducabant, quos yetitos credebant, quia in lege Mosaiica vetiti erant, illosque monet conscientiam illam erroneam deponere, alias si dum illis videntur, credant sibi hoc licitum non esse, dicit illos peccatum committere, quia omne quod fit contra conscientie persuasionem, peccatum est.

Obijcies 2. S. Augustinum varijs in locis aperte docere ab infidelibus nulla opera bona prestari. Resp. illis in locis S. illum Patrem velle tantum, quod infideles raro exerceant opera, quae vere bona sint, propter defectum intentionis, quae in illis vt plurimum praua erat, ac vitiosa; quamuis alioquin ex auxilio gratiae diuinae qua excitabantur, recta esse potuissent; vnde lib. de Spir. & litt. c. 27. loquens de gentilijs dicit quod *si discuntur quo sine fiant, vix inuenientur, qui iustitiam debitam laudem mereantur;* vbi particula (*vix*) indicat aliqua infidelium opera quamuis rarissime, ex recta intentione processisse; vel si absolute aliquando neget ab infidelibus opera vlla bona exerceri, illum intelligi debere de operibus bonis aeternae vitae meritorijs; vnde lib. 4. cont. Iulianum cap. 3. Scito, inquit, *nos illud tantum dicere bonum hominis, per quod solum potest ad aeternam Dei donum regnumque perducere.*

Obijcies 3. ex ante dictis constare, nullum opus moraliter bonum sine diuinae gratiae auxilio fieri posse; atqui nullum gratiae diuinae auxilium in infidelibus ante fidei perceptionem reperitur. Resp. falsum esse, nullum gratiae auxilium infidelibus dari ante fidem; docet enim aperte S. Aug. lib. 1. de grat. Christi cap. 24. Regem Assuerum infide-

infidelem peculiari gratiæ diuinæ auxilio excitatum fuisse ac adiutum, vt furorem deponeret, & mansuetudinem sectaretur; & supra ex eodem S. Patre vidimus Polemonem infidelem, dono diuinæ gratiæ ex luxurioso continentem esse factum; & cap. seq. probabitur, omnibus omnino hominibus, ac proinde etiam infidelibus antiquam fidem recipiant, imò etsi nunquam illam recipiant, gratias ex Christi Domini meritis dari ad salutem sufficientes.

SECTIO IX.

An homo in gratia habitualis sanctificantis statum, indigeat aliquo gratia actualis auxilio ad operandum bonum, & ad finalem perseverantiam consequendam.

Questionis sensus est, an homo in gratiæ habitualis sanctificantis statu constitutus, præter habitus supernaturales fidei, spei, & charitatis, aliarumque virtutum, quæ ipsam gratiam sanctificantem comitantur (vt dicitur infra) indigeat aliquo gratiæ actualis auxilio, vt possit bonum operari, tentationes occurrentes superare, & in illo gratiæ sanctificantis statu vsque ad finem vitæ perseverare. Pro cuius resolutione

Dicendum r. hominem iustum seu gratiâ sanctificante præditum, non posse absque nouo gratiæ actualis auxilio opera exercere æternæ vitæ meritoria. Ita S. Thom. q. 109. a. 9.

Probatur r. ex Conc. Araus. 2. can. 10. vbi dicitur, baptizatos omnes acceptâ per baptismum gratiâ posse quidem, & debere eâ, quæ ad salutem pertinent, adimplere, sed Christo auxiliante, & cooperante; & ex Conc. Trid. sess. 6. cap. 16. vbi dicitur, Christum Iesum tanquam caput in membra, & tanquam vitem in palmites, in ipsos iustificatos iugiter virtutem influere; quæ virtus bona

R 2

corum

eorum opera semper antecedit, & comitatur, & subsequitur; hæc autem saltem de iustorum operibus æternæ vitæ meritorij intelligi debent.

Probat 2. ex S. Aug. lib. de grat. & libero arbit. c. 6. vbi sic loquitur, *Necessarium est homini, ut gratia Dei non solum iustificetur impius, id est ex impio fiat iustus, cum redduntur ei bona pro malis; sed etiam cum fuerit iam iustificatus ex fide ut ambulet cum illo gratia, & incumbat super ipsam, ut cadat.*

Probat 3. ex eo, quod habitus non mouent potentiam, nec illam ad operandum iuuant, nisi prius ab ipsa potentia applicentur ad operandum; naturalis autem potentia hominis non potest per seipsam habitum supernaturalem applicare ad operandum, nisi ipsa prius excitetur à Deo; cum initium omnis boni operis ex Deo sit, ut ex antè dictis constat.

Dicendum 2. neque etiam posse hominem in statu gratiæ sanctificantis existentem, vllum cuiuscunque virtutis opus bonum exercere absque aliquo gratiæ actualis auxilio. Ita S. Thom. loco cit.

Probat 1. ex can. 9. supra cit. Conc. Araus. vbi dicitur, quod quoties bona agimus, Deus in nobis atque nobiscum ut operemur operatur; & can. 10. dicit adiutorium Dei, etiam renatis ac sanctis, esse semper implorandum.

Probat 2. eadem ratione qua supra sect. 6. ostendimus, non posse hominem ex solis naturæ viribus sine gratiæ actualis auxilio vllum opus moraliter bonum exercere; ratio enim illa id æque probat de homine in statu gratiæ sanctificantis existente; cum in tali statu nullum virtutis actum possit exercere, nisi tales in eius mente orientantur cogitationes, quibus moueatur voluntas ad illius virtutis actum exercendum: hæc autem cogitationes cum omnem deliberationem præueniant, ex sola Dei misericordia prouenire censendæ sunt, ac proinde Christi Domini gratiæ ascribi debent.

Dicendum 3. non posse hominem in statu gratiæ vsque

in vita
tæ aus
dictis;
lam te
cere pe
tæ au
ueran
exerci
occurr
6. cap.
rit, iust
tia per
Papa in
baptism
bols in si
am bon
Hier. e
verbis;
nisi semp
sus peto
in dand
Dice
tam iust
lum spe
dum ne
minem
sed non
miseric
hatur, &
singular
Sap. 4
filiis acc
Ihu: p
tatem.
Qua
possit e
nialia d
na vi

in vita sua finem perseverare absque speciali diuinæ gratiæ auxilio. Ita S. Thom. supra a. 10. Et constat ex antè dictis; cum enim homo sine auxilio gratiæ actualis nullam tentationem vincere, nec vllum bonum opus exercere possit, à fortiori sequitur, nec posse sine speciali gratiæ auxilio in accepta iustitia vsque in vita finem perseverare; cum perseverantia illa obtineri nequeat, nisi per exercitium bonorum operum, & victoriam tentationum occurrentium, vt fuse docet, & explicat Conc. Trid. sess. 6. cap. 13. & can. 22. anathema profert in eum qui dixerit, iustificatum sine speciali auxilio Dei in accepta iustitia perseverare posse; & eodem sensu dixit Cœlestinus Papa in epist. ad Episcopos Galliæ can. 6. *Neminem etiam baptismatis gratiæ renouatum, idoneum esse ad superandas diaboli insidias, nisi per quotidianum Dei adiutorium perseverantiam bonæ conversationis accipiat;* quod optime explicat S. Hier. epist. ad Cresiphontem aduersus Pelag. cap. 3. his verbis, *Non sufficit mihi quod semel gratiam mihi donauit, nisi semper donauerit: peto vt accipiam, & cum accepero rursus peto: auarus sum ad accipienda Dei beneficia; nec ille deficit in dando; nec ego satior in accipiendo.*

Dices, contingere posse vt aliquis statim post acceptam iustificationem ex hac vita decedat, in quo casu nullum speciale gratiæ actualis auxilium illi ad perseverandum necessarium est. Resp. in tali casu posse quidem hominem perseverare absque nouo gratiæ actualis auxilio, sed non sine nouo, & indebito fauore ac dono diuinæ misericordiz; quo fit, vt ex hac vita in eo statu subtrahatur, & ex varijs & maximis salutis amittendæ periculis singulari Dei beneficentia eruatur, iuxta quod dicitur Sap. 4. *Raptus est, ne malitia mutaret intellectum eius, aut ne filio deciperet animam illius &c. Placita enim erat Deo anima illius: propter hoc properauit educere illum de medio iniquitatum.*

Quares, an homo in gratia sanctificante constitutus, possit cum auxilio gratiæ omnia, & singula peccata venialia deuitare. Resp. in primis certum esse, quodlibet

R 3

peccatum

peccatum veniale diuini sumptum, posse ab homine iusto cum ordinario gratiæ auxilio deuitari; posse item tot, & tanta, tamque specialia gratiæ auxilia homini iusto à Deo communicari, vt eorum beneficio vitam ab omni prorsus veniali peccato immunem ducat; hoc enim re ipsa factum esse in sanctissima Virgine Maria vniuersa tenet Ecclesia, vt patet ex Conc. Trid. sess. 6. can. 23. Quod si quæstio sit, an homo iustus cum illis gratiæ auxilijs, quæ communiter iustis dantur, omnia & singula peccata venialia per totum vitam tempus euitare possit? Resp. non possit; hoc enim expressè definitum est in cit. canone 23. Conc. Trid. in quo damnatur, qui dixerit, hominem iustificatum posse in tota vita peccata omnia, etiam venialia, vitare, nisi ex speciali Dei priuilegio. Id etiam probat S. Aug. epist. 89. quæst. 1. ex his orationis Dominicae verbis, (*dimitte nobis debita nostra*) *Omni*bus enim (inquit) necessaria est Oratio Dominica, quam etiam ipsis Apostoli sine Dominus dedit, vt unusquisque Deo dicat, *dimitte nobis debita nostra*; cui enim hac in oratione verba necessaria non fuerint, ipse hic sine peccato vivere pronuntiandus est, quales si aliqui futuri Dominus prouideret, meliores utique quam extiterunt sine Apostoli, aliam orationem illos doceret.

CAPVT II.

De gratia sufficienti.

SECTIO I.

Quid sit gratia proueniens, excitans, & operans.

AD faciliorem eorum, quæ de gratia sufficienti dicturi sumus intelligentiam, prius hic explicanda sunt variaz species, seu acceptiones ipsius gratiæ actualis.